

סימן לג

התחייבות בפני עדים בדוא"ל

שאלה:

אדם שולח לשני עדים דוא"ל שאומר "בתאריך מסויים קיבלתי הלוואה מפלוני ע"ס 1000 ש"ח, והתחייבתי להחזירה לאחר חודש", והם מתקשרים אליו בטלפון ומוודאים שזה אכן הוא ששלח את הדוא"ל, מרצונו החופשי, וכל הפרטים נכונים – האם העדות שלהם תתקבל בבית-דין כדי לחייב אותו להחזיר?

תשובה:

במשנה במסכת סנהדרין (דף כט עמוד א) נאמר:

כיצד בודקים את העדים? היו מכניסין אותן לחדר, ומאיימין עליהן. ומוציאין את כל האדם לחוץ, ומשיירין את הגדול שבהן, ואומרים לו: אמור היאך אתה יודע שזה חייב לזה. אם אמר, הוא אמר לי שאני חייב לו, איש פלוני אמר לי שהוא חייב לו – לא אמר כלום, עד שיאמר בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים זוז.

נמצאנו למדים כי קיים הבדל בין אם אדם אומר לעד שהוא חייב כסף, לבין אם מודה בפני שניים שהוא חייב. טעם ההבדל מבואר ברש"י שם האומר שבמקרה שאמר "הוא אמר לי שאני חייב לו" – לא אמר כלום, משום "דעביד איניש דאמר פלוני נושה בי כדי שלא יחזיקוהו עשיר". לעומת זאת, אם הודה בפני העדים משום "שהיו שניהם בפנינו להודות נתכוון להיות לו עדים בדבר". וכך נפסק בשולחן ערוך (חושן משפט סימן כח סעיף ח) בנוגע לאופן בו בודקים עדים המעידים שראובן חייב כסף לשמעון:

אחר כך מוציאים את כל אדם לחוץ, ומשיירים את הגדול שבעדים, ואומרים לו: אמור היאך אתה יודע שזה חייב. אם אמר: הוא אמר לי חייב אני לו, או: איש פלוני שהוא כשר ונאמן אמר לי שהוא חייב לו, לא אמר כלום, עד שיאמר שהוא בעצמו ראה שהלוה לו, או שיאמר: בפני הודה לו שהוא חייב.

מכאן שכל עוד לא הודה אדם בפניהם של העדים שהוא חייב כסף אין מחייבים אותו. הטעם לכך הוא שיתכן שהאדם "הודה" שהוא חייב רק כדי שלא יחזיקוהו לעשיר, ולא משום שהוא באמת חייב. רק כאשר ההודאה היתה

בפניהם של העדים הרי זו הודאה רצינית שעל פיה ניתן לחייבו. הצורך בנוכחות פיזית של העדים לא נועד איפא בכדי לוודא שאכן המתחייב אמר את הדברים המיוחסים לו, אלא כדי לוודא שדבריו של המתחייב היו רציניים.

לאור זאת נראה שגם כאשר אדם שולח בדוא"ל הודעה על פיה הוא חייב כסף, אף אם נעשה ברור והתברר שאכן הוא שלח את ההודעה – לא ניתן לחייבו משום שעדיין אין וודאות שהיתה זו התחייבות רצינית¹

נספח – עמדת בית המשפט

שאלת משקלה הראייתי של הודעת דוא"ל נידונה לאחרונה בבית המשפט². בית המשפט קבע כי אין אפשרות להתייחס לדוא"ל כראייה קבילה לכל דבר וענין, שהרי :

"הדואר האלקטרוני אינו מוחשי אלא וירטואלי. אין המדובר בדף נייר רגיל המוצג על-ידי עד היכול לאשר את תוכנו ולהיחקר עליו חקירה נגדית. גם אם יינתן תצהיר של עד שיאשר את קיומו ונוסחו של המייל – עדיין תהיה זו עדות שמיעה על-פי הכללים הרגילים, שהיא עדות שאיננה קבילה בדרך כלל, בכפוף לחריגים."

זאת ועוד,

"העברת דואר אלקטרוני משמשת להעברתם של מסרים בעלי אופי שונה, הדומה יותר לשיחת טלפון בלתי מחייבת. על-כן אין בדרך עריכתו של מסמך הדואר האלקטרוני האישי להעיד על אמיתות תוכנו."

מאידך, בית המשפט אינו יכול להתעלם לחלוטין מהודעות דוא"ל שהרי :

"ניהולה של התקשורת הבינאישית באמצעות הדואר האלקטרוני, הופכת אט אט במציאות חיינו לדרך התקשורת רגילה ומקובלת. שלילת קבילות הדואר האלקטרוני האישי אפריורי כראיה, תוצאתה מניעה מבתי משפט להידרש לחומר ראייתי רלוונטי."

מסקנתו של בית המשפט היא שניתן להגיש הודעת דוא"ל כראיה לבית המשפט אך משקלה של ראיה זו ישתנה ממקרה למקרה. כך, למשל, ישפיעו על המשקל שייחוס לראיה זו שיקולים דוגמת נושא הדוא"ל, הפרטים המזהים המופיעים בראשו, שאלת הכחשתו או אי הכחשתו, שאלת האבטחה שלו וכיוצא בזה.

1. וע"ע שו"ת משפטי עוזיאל ד חו"מ יד שפסל עדות ע"י טלפון או רדיו.

2. ת. א. 64981/04 ארנון בורוכוב נ' לירון נוימן